

Jönköpings storkommun bildas av bland annat de tre gamla städerna Jönköping, Huskvarna och Gränna. Den nya kommunen får drygt 107 000 invånare. Samma år fattar riksdagen ett viktigt beslut för Jönköping: flera statliga verk ska utlokaliseras till staden. Där det gamla fängelset låg uppförs nya byggnader.

Olof Palme - som tagit över som statsminister efter Erlander - håller ett rasande jultal i radion efter att Hanoi i Vietnam bombats. Relationerna till USA blir bottenfrysta.

Valrörelsen (som slutar med dött lopp mellan blocken, vi får en riksdag där lotten avgör) skuggas av två händelser: ett rånardrama i en bank på Norrmalmstorg i Stockholm och den folkkäre kung Gustaf VI Adolfs bortgång. I Jönköping utbryter storbrand på nuvarande Scandic vid Elmia.

Svenska ABBA vinner melodifestivalen i Brighton. Fem ytterligare svenska segrar har det hittills blivit. Det ena A:et står för Agnetha Fältskog - född och uppvuxen i Jönköping. Punknen är annars den musikstil som ser dagens ljus under årtiondet. I Sverige spelas också vänstrig progg.

1970

1971

1972

1973

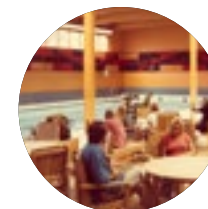
1974

Råslätt får problem med outhyrda lägenheter.

Råslätts Centrum, med en rad butiker och annan service som post och bank, invigs.

Stadsgården på Råslätt börjar byggas. Förutom högstadieskola finns där bland annat simhall, sporthall, fritidsgård, samlingsalar och bibliotek.

Vårdcentral och folkandvård tillkommer på Råslätt.

1970-TAL: EN GRÖN VÅG

Borgerlig valseger. Vid Axamo inträffar den svåraste bussolyckan hittills i Sverige - 15 personer omkommer när ett överhettat däck orsakar brand.

Radio Jönköping går med ordinarie sändningar ut i eteren (från Gamla rådhuset).

Länsteatern startar i Jönköping.

Ingemar Stenmark får Jerringpriset - under 70-talet stannade Sverige mer eller mindre när han åkte. Närradion drar igång - Jönköping är först ut. I Storbritannien blir Margaret Thatcher premiärminister. Två år senare väljs Ronald Reagan till USA:s president - tillsammans styr de världen höger ut under 80-talet.

1975

1976

1977

1978

1979

Kyrka på Råslätt. Stormarknaden på Österängen byggs om.

Första koloniområdet på Råslätt blir klart.

Bostadsstiftelsen köper nio hus i centrala Jönköping, de flesta på Liljeholmen.

På Råslätt börjar Vätterhem planera för att göra om ett antal lägenheter på Kärrhöksgatan till elev- och studentboenden. Det blir starten för en ny verksamhet för företaget. En bit in på 80-talet står ett särskilt studenthus på gården klart, Sockertoppen kommer det att kallas efter sitt utseende. Stegvis blir studentlägenheterna på Kärrhöksgatan fler. Numera finns hela 556 studentlägenheter där fördelade på tre hus. Många av högskolans utbytesstudenter från andra länder kommer att bo på Råslätt under sin tid i Jönköping.

Stiftelsens byter namn från Bostadshus till Vätterhem. Man bygger småhus på Ljungarum - dessa säljs så småningom till en privat ägare.

Vätterhems museilägenhet från 70-talet, Havsörngatan 105.

1970-TAL: EN GRÖN VÅG TOMMA LÄGENHETER

Nu tar det stopp i ekonomin. Varven och tekoindustrin krisar när världen börjar hinna i kapp Sverige, men med lägre löner. Dessutom bryter en oljekris ut i början av årtiondet – bensinen ransoneras. Astrid Lindgren skriver en kritisk saga om de höga skatterna. Och LO tar fram ett förslag om löntagarfonder som får näringslivet att gå i taket. Miljöfrågorna blir än mer heta: det talas om en grön våg när människor flyttar ut på landet. Kärnkraften är en ny stridsfråga, det fanns en del problem visade det sig. Allt detta leder till att Sverige byter regering – för första gången på 40 år får landet en borgerlig statsminister, centerns Thorbjörn Fälldin. Hans partikamrat Karin Söder blir Sveriges första kvinnliga utrikesminister.

Jönköping får se sin befolkning minska under 70-talet. Sverige går från brist till överskott på bostäder. Många kommuner drabbas hårt av de tomma lägenheterna. Och så småningom rivs hus när problemen håller i sig. Även Vätterhem känner av den minskade efterfrågan. Men på Råslätt fortsätter man att bygga.

FLYGANDE JAKOB PÅ HÖGRE KÖKSBÄNKAR. Tidens färger är brunt, grönt och orange. Rustika furumöbler är inne. På borden står rätter som Flygande Jakob, Chili con carne, linssoppa, kassler med ananas och – när det ska vara extra fint – Cœur de filet provençale eller fondue. Kaffebryggaren kommer in i köken. Konsum lanserar sina blåvita varor. Och vi dricker alltmer vin. Grönpeppar är årtiondets modekrydda. I mitten av 70-talet öppnar klassiska hamburgerbaren O´ Briens i Jönköping.

Parkett blir standard i vardagsrum i nya lägenheter – och köksbänkarna blir 90 centimeter höga (även längre män förväntas finnas i köken).

Östra Storgatan.

HJÖRDIS OCH INGER - TVÅ TROTJÄNARE HOS VÄTTERHEM

- K-G satt ju längst bort i korridoren. Därefter kom konferensrummet, Ingvar, Folke och efter honom...

Det är två minnesgoda damer författaren träffar. Man hinner inte med när alla namn räknas upp i snabb takt. Inger Almfors och Hjördis Svensson är, vad man brukar kalla, trotjänare hos Vätterhem. De började med ett halvårs mellanrum, 1969 och 1970. Och blev kvar länge. Inger till 2014 och Hjördis, som är äldre, till 2005. Nu är de båda pensionärer.

K-G? K-G Karlsson. Vätterhems första vd, som var med redan från starten 1942 fram till att Inger och Hjördis anställdes ungefär, nästan 30 år.

- Vi vill inte ha någon som slutar efter ett par år, sa han till mig när jag anställdes, berättar Inger.

- Med mig hade jag en kollega som varit där fem år. »Vilken lång tid!«, tyckte jag.

- Två år blir jag kvar, tänkte jag. Så blev det ju inte, fyller Hjördis i.

- Nej, vi har varit trogna, fortsätter Inger.

De båda fick olika arbetsuppgifter. Inger Almfors jobbade med ekonomi, Hjördis Svensson med uthyrning.

K-G Karlsson var en stillsam herre. Alltid korrekt klädd i kostym och fluga:

- Man sa inte du till chefen på den tiden, kommenterar Inger.

- Han skrev personligen på alla hyreskontrakt. Vi fick gå in till honom för påskriften, minns Hjördis Svensson.

- Han sa inte så mycket, men läste alltid igenom kontrakten noga.

Det tog många år innan Hjördis själv fick skriva under kontrakt.

»SVEN PÅ HEMMET«. Efter K-G Karlsson kom 1970 Ingvar Millback. Också den stillsammare chefstypen. »...administratören och siffermänniskan som under sin tid som vd strävade efter samförstånd...« som det uttrycks i en artikel när Vätterhems tidning vid 60-årsjubileet 2002 förde samman honom med hans två efterträdare. Den förste var Sven Hallervik som tog över efter Millback 1986. Det var ingen man som på K-G Karlssons vis satt på rummet; det blev annan ordning:

- Nej, Sven var sällan inne, skrattar de båda damerna.

Inte så konstigt. Under hans tid expanderade Vätterhem. I samma tidningsartikel beskrivs han som »byggaren«. Hela tiden var det nya projekt; Sven Hallervik hade tusen järn i elden. Och drog sig inte för att med kraft driva igenom sin vilja. »Sven på hemmet«, kallades han i Rådhuset. Ibland kanske inte med full uppskattning. Politikerna hängde inte alltid med i de Hallervikska svängarna.

- Det var en rolig tid när vi skaffade fler lägenheter i centrala Jönköping, säger Hjördis.

- Vi fick mer och mer att göra. När vi byggde Fabriken på Liljeholmen var det många kvinnor inblandade - vi fick faktiskt vara med på Kvinnor kan-mässan.

- Men det var också jobbigt ibland. Gamla hus skulle utrymmas och hyresgäster fick flytta.

- Jag minns en äldre man på Söder som inte ville. »Nu tar vi nog död på honom«, sa vi.

TRIVS PÅ ÖSTERÄNGEN. Åter till skiftet mellan 60- och 70-tal när Inger och Hjördis började. Det var då som Vätterhems kontor hade flyttat från Österängen ner till centrala Jönköping. Först till Trädgårdsgatan, sedan till det nuvarande huset i korsningen Brunnsgränd och Klostergränd.

Vätterhems personal vid huvudkontoret anno 1970. Från vänster bakre raden: Folke Camph, Gotthard Andersson, Majbritt Lundström, Robert Haldaeus, Inger Almfors, Göte Österberg och Ingvar Millback som snart skulle tillträda som vd för bolaget. Främre raden: Elin Pettersson, Ingrid Andersson, K-G Karlsson, flugprydd vd, Wera Landin samt Gunhild Kronmarker.

Så många anställda var man inte när de två trotjänarna anställdes, tolv stycken minns de.

- Vi hade trevligt ihop, säger Hjördis.

- Sammanhållningen blev inte densamma när vi delades upp på olika avdelningar, tycker båda två.

Vi sitter i Ingers ombonade lägenhet på Österängen. Den är fylld med krukväxter - orkidéer är en favorit - med utsikt över Vättern. Också Hjördis Svensson bor på Österängen, fast i ett annat hus. Båda har bott länge på området.

- Vi trivs mycket bra på Österängen, säger de.

Och så räknar de två upp alla fördelar som utsikten, bra bussförbindelser och närheten till grönområden. Men också det som är mindre bra. Inte minst E4 där trafiken blivit allt tätare. Långtradarna dånar förbi natt som dag. Så har det också varit stökigt och bråkigt på området från tid till annan. Helt trygga känner de sig inte, men det gäller inte bara på Österängen.

Numera pensionerade
Hjördis Svensson och Inger Almfors.

»Vi fick mer och mer att göra. När vi byggde Fabriken på Liljeholmen var det många kvinnor inblandade - vi fick faktiskt vara med på Kvinnor kan-mässan«

MASOOMA – KVINNLIG MOSKÉLEDARE

Den 4 augusti vaknade Ugandas brutale diktator ur en dröm. Gud hade talat till honom. Alla invånare med indisk och pakistansk bakgrund, som kommit till landet då det var brittisk koloni, skulle utvisas. Tiotusentals människor tvingades iväg från Afrika och spreds över världen. Några hamnade på Råslätt i Jönköping.

I en lägenhet på Kärrhögsgatan ligger en av två shiitiska moskéer på Råslätt. Ett stenkast bort, i Kärrhökgården, hittar vi området stora sunniförsamling. I grannskapet finns också ett hindutempel i en lägenhet.

Masooma Taqisdotter Virani är en av Råslätts engagerade profiler. Under flera år var hon ordförande i moskén med runt 200 medlemmar.

- Vad jag vet var jag den enda kvinnan på den posten i Sverige, berättar hon.

UNIK RELATION. När vi träffas hemma hos Masooma vintern 2016 har hon sedan några år tvingats trappa ner sitt engagemang på grund av sjukdom. Nu är hon vice ordförande istället. Kvinnlig moskéledare. Något mycket ovanligt. Lika - ja, kan-

ske än mer ovanligt - är att lägenheten på Kärrhökgatan faktiskt är andligt hem för en annan muslimsk församling också, en sunnitisk grupp med rötter i Turkiet. Förmodligen unikt att de två stora och konkurrerande muslimska riktningarna, sunni och shia, samarbetar på detta sätt. Men på Råslätt sker det. Ovanlig är också shiaförsamlingens goda relation till hindutemplet (många av medlemmarna delar bakgrund i Uganda).

På väggen hemma hos Masooma lägger jag märke till en Koranvers i vacker arabisk kalligrafi - Lovprisa Allah. Att vara muslim är viktigt för henne:

- Det är ett sätt att organisera mitt liv, ett sätt att leva. Jag känner att det finns något högre än jag själv.

HITTAT HEM PÅ RÅSLÄTT. Sedan flera år kan inte Masooma Virani arbeta med det hon är utbildad till, svensklärare. Hon har drabbats av den reumatiska sjukdomen SLE och är rullstolsburen. Behandlingarna har också satt sina spår. Njursten. Det är därför hon har tvingats trappa ner sitt ideella engagemang. Tidigare har hon

också jobbat med Röda Korsets språkcafé och varit medlem i Länsstyrelsens jämställdhetsråd. Hon har också gått en kurs i andlig själavård inom kriminalvården.

Året var 1974 då familjen Virani kom till Råslätt via Italien och andra platser i Sverige. Hon är alltså född i Uganda. Men uppvuxen i Jönköping. Föräldrarna bor i en lägenhet ett par trappuppgångar bort i samma hus på Havsörngatan, hennes syster däremot har flyttat till London.

På Råslätt trivs hon. Något som hon inte trodde när hon 1989 som tonåring lämnade Jönköping för att studera, först i Lund, sedan i Göteborg.

- Jag trodde aldrig att jag skulle flytta tillbaka, men så blev det.

Sedan 2005 är hon tillbaka. Och nu har hon inga planer på att flytta igen.

- Det var nyttigt att se andra områden i Sverige konstaterar hon (Masooma har

bland annat bott på Lindängen i Malmö; »jag var rädd att bli nedslagen när jag gick till tvättstugan där«).

- Vätterhem gör sitt yttersta för att underhålla både lägenheterna och området. Jag vet att Råslätt haft ett dåligt rykte - »där bor ju bara narkomaner, alkoholister och socialfall«. Det har ju gått upp och ner för området, men här har jag aldrig varit rädd.

Tankarna på att bygga småhus och bostadsrätter på området ser hon positivt. Liksom planerna på ny vårdcentral. Men hon saknar en del service. Ett café riktat till kvinnor till exempel.

- Det är skönt med ett område med så många kulturer!

PYLLEN OCH SJÖQVIST - KÄNDISAR SOM OMGER VÄTTERHEM

Lennart Pyllen Augustsson, Jönköpings
antik- & konsthandel på Klostergatan.
Redan 1975 flyttade han in.

Tre av fyra skogenerationer Sjöqvist:
Vidar, CG, Bosse och Åke.

Vätterhems huvudkontor ligger på Klostergatan 10. Mittemot Sofiakyrkan är ett enklare sätt att säga. Eller: emellan Sjöqvist och Pyllen.

Bland Vätterhems hyresgäster finns många affärsidkare. Från jättar som Willys på Råslätt och Österängen till små frisersalonger och restauranger. Till de mer kända hör definitivt de två affärerna som omger Vätterhemskontoret, alltså C.G. Sjöqvists skomakeri AB och Jönköpings antik- & konsthandel, som förrättningarna formellt heter.

PYLLEN PÅ PLATS SEDAN 75. Lennart Pyllen Augustsson har varit med längst. I detta kvarter vill säga. Redan 1975 flyttade Pyllen, född 1940, in. Sjöqvist sko är betydligt äldre som företag – redan 1933 startade Gunnar Sjöqvist skomakeri på Oxtorgsgatan ett kvarter bort från den nuvarande affären. Gunnar var farfar till de nuvarande ägarna, Bosse och Åke Sjöqvist.

Egentligen skulle Pyllen dragit igång sin affär året innan. Men en brand på vinden – med efterföljande vattenskada – ledde till försening. När detta skrivs har han varit igång i 41 år. Drygt. Pyllen redovisar stolt på dagen hur gammal hans affär är.

MYNTINTRESSET BLEV BÖRJAN. Det hela började egentligen med en tvåkrona. Från 1876, med kung Oscar II:s nuna. Pyllen, som varit smått myntintresserad sedan tonåren, fick den på en julmarknad i början av 60-talet. Nu fick han verkligt blodad tand för gamla mynt. Och på den vägen har det varit. Kunderna får idag navigera mellan överfyllda hyllor och prylar av alla de slag på golvet. Kreativt kaos skulle kunna vara en beskrivning av butikens inre; tavlor, lampor, glas, möbler och oändligt mycket mer trängs i de sex rummen.

»I ett reportage från Vetlanda i Svenska Dagbladet utnämndes han till »Trätöffel-Napoleon«. Numera är det kringflackande marknadslivet lagt på hyllan. Dock inte helt – han kombinerar skorörelsen med att vara ansvarig för all lördagshandel på Västra torget.«

Hur har karln orkat?

– Jag har haft tur. Inte varit borta en enda dag. Helt själv har jag alltid varit. Det är unikt i Sverige!

Bosse och Åke Sjöqvist föddes däremot in i skobranchen. Farfar Gunnar lämnade över till sin son CG. Och nu är det alltså barnbarnen som driver. Inte bara affären på Klostergatan, utan också en vid gamla Eurostop och sommartid en på Öland. Totalt har man tioalet anställda.

»TRÄTOFFEL-NAPOLEON«. Själv har Bosse varit skoknalle under lång tid; under 42 år stod han på Kiviks marknad i Skåne. I ett reportage från Vetlanda i Svenska Dagbladet utnämndes han till »Trätöffel-Napoleon«. Numera är det kringflackande marknadslivet lagt på hyllan. Dock inte helt – han kombinerar skorörelsen med att vara ansvarig för all lördagshandel Västra torget. Förutom skorna är hans stora passion gamla anrika Husqvarna motorcyklar, vissa är till och med äldre än skomakeriet.

»-Här vilar antikhandlaren och landslagsmål-
vakten i handboll Lennart Pyllen Augustsson.
Ingen Jönköpingsbo kan slå mig i detta!«

»-Det har varit mycket, mycket bra. Vätterhem har låtit
mig vara, jag har sluppit renoveringar. Hade huset varit
privatägt hade hyran varit dubbelt så hög.«

Skoaffärens interiör skiljer sig på alla sätt mot Pyllens belamrade butik. Luftig och med mycket yta. Märkesskor – det är det som idag säljer – prydligt exponerade. Men innanför affären ligger skomakeriet med maskiner anno dazumal. Där liknar de två ställena varandra mer.

Året var 1979 då man flyttade in. Vätterhems hus, i korsningen Klostergatan – Brunnsgratan, var då nybyggt.

- Jag har försökt att komma på något dåligt att säga om Vätterhem, men misslyckats, skrattar Bosse.

- Det har funnits en förståelse för vad vi sysslar med.

BOR OCKSÅ I FASTIGHETEN. Att det rådde en närmast familjär stämning mellan hyresgäst och dito värd visar det faktum att personalen på Sjöqvist ordnat Lucia-tåg hos Vätterhem.

Inte heller Pyllen kommer med någon kritik:

- Det har varit mycket, mycket bra. Vätterhem har låtit mig vara, jag har sluppit renoveringar. Hade huset varit privatägt hade hyran varit dubbelt så hög.

Det var under 70-talet som Vätterhem också tog över den norra delen av kvarteret. Faktiskt fick Pyllen erbjudande att själv köpa huset. Något som han tackade nej till (och något som han med facit i hand idag ångrar – det hade varit en god affär). Han bor själv i huset fyra våningar upp.

VEM SKA TA ÖVER? För antikhandeln är framtiden redan utstakad. Pyllen vill sälja, men har ännu inte – när detta skrivs – någon hugad köpare. Yngre blir han inte och 2017 säljer han ut och stänger om det inte blir någon försäljning.

Skoaffären kommer däremot att vara kvar och man har nu utökat med en stor webbshop på nätet.

Där är det den fjärde skogenerationen Sjöqvist, Vidar som är drivande.

Båda affärerna har intressant nog en idrottskoppling. CG Sjöqvist var på sin tid en av landets främsta skyttar. Inte lika känd som Pyllens sportbakgrund. Som handbollsspelare.

VM-silvret -64 tillsammans med de sju A-landskamperna var störst, myser Pyllen som varit målvakt för både Hallby och Tord.

Och han vet redan vad som ska stå på gravstenen:

»Här vilar antikhandlaren och landslagsmål-
vakten i handboll Lennart Pyllen
Augustsson.«

- Ingen Jönköpingsbo kan slå mig i detta!